

IULIAN STĂNESCU, CĂTĂLIN ZAMFIR (COORD.),
România la răscruce. Opțiuni pentru viitor, București,
Editura Pro Universitaria, 2015

Anul editorial 2015 la Pro Universitaria, celebrând 25 de ani de schimbări profunde la nivelul societății românești, marchează lansarea unui volum mediativ, pe alocuri dubitativ, asupra tranziției în România și a repercusiunilor sale la nivel politic, administrativ, economic și social.

„România la Răscruce. Opțiuni pentru viitor” este o carte a prezentului în care coordonatorii și autorii reușesc să facă referire nepărtinitoare la trecut, să analizeze detașat momentul actual și să sugereze abordări și strategii de urmat pentru următorii ani, justificând în același timp și de ce această analiză este importantă a fi luată în considerare de către guvernanți.

Articolul cunoscutului sociolog prof. Cătălin Zamfir – „Spre o nouă teorie a tranziției” – este, în fapt, un corolar, cu care lucrarea, în mod original, debutează (Capitolul 1). Fiind actualizarea unui raport apărut în 2012, „O analiză critică a tranziției II. Către ce ne îndreptăm?”, lucrarea personifică și decelează „tranziția”, în patru evaluări, organizate pe categorii de actori, pe repere de timp, pe rezultate de politici sociale susținute cu argumente statistice pentru fenomenele majore de schimbare din societatea românească – privatizarea și trecerea la economia de piață, polarizarea socială, reconsiderarea statului bunăstării și deficitul democratic, în democrație. Cele patru evaluări sunt:

1. Problema României nu este finalizarea tranziției, ci ieșirea dintr-o tranziție prost concepută.
2. Criza României este doar superficial considerată a fi fost indusă de criza financiară mondială. Mai profund, ea este o criză a procesului tranziției românești.
3. Elementul-cheie al crizei României este un stat slab – lansând aici un nou concept, de „stat neofeudal”.
4. Statul neofeudal conține, în sine, un mecanism de autoamplificare care va duce inevitabil la o criză a sa – „corupția” fiind la nivelul anului 2015 expresia sa cea mai nocivă și cea mai vizibilă.

Fără a se voi apocaliptică, analiza tranziției în criză, prin această lupă, o arată, după cum conchide autorul, ca fiind „prost concepută” și responsabilă pentru împingerea României la marginea UE, în lumea a treia europeană. Finalizarea tranziției cu grăbire nu este soluția, ci riscul, singura modalitate de ieșire din criza economică, socială și morală a României rămânând adoptarea unei noi strategii care să renunțe la scopul principal anterior, de „privatizare completă”, și să stabilească repere de inovare sistemică, începute printr-o reformă plenară a clasei politice românești.

Capitolul 2 se concentrează pe analiza celei de-a doua dimensiuni determinante a tranziției, regionalizarea și descentralizarea, ca deziderat la nivelul noilor state membre, impus de UE. Iulian Stănescu, doctor în sociologie și cercetător științific III la Academia Română, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, este autorul acestei părți, „o analiză critică” a procesului, pe trei dimensiuni:

1. Ce presupune regionalizarea-descentralizarea? Care este conținutul politicilor publice în acest domeniu și care sunt argumentele instituționale, de natură financiară sau politică în favoarea acestui proces?
2. Care este relația dintre descentralizare și dezvoltarea echilibrată a teritoriului și în ce măsură acestea au condus la reducerea decalajelor de dezvoltare între unitățile administrativ teritoriale din România?
3. Care este percepția opiniei publice referitor la demersul de descentralizare?

În susținerea concluziilor sale, tânărul cercetător prezintă mai multe considerente, incluzând aici analiza legislativă și economică, statistici relevante – precum indicatorii privind decalajele de dezvoltare

pe județe sau corelații pentru mai mulți ani între indicii PIB pe cap de locuitor și indicii cheltuielilor bugetelor locale pe locuitor, pe județe, relații între dinamica indicelui PIB pe cap de locuitor și indicii de dezvoltare a infrastructurii județene, sondaje de opinie întreprinse la nivel național pe teme conexe descentralizării etc. Ca și în cazul analizei tranziției, din capitolul anterior, descentralizarea ca proces administrativ, economic și social necesită o dezbateră de substanță, care să reconcilieze presiunea de schimbare cu caracteristicile zonale și nevoile locale ale cetățenilor, și să preîntâmpine amplificarea decalajelor de dezvoltare în profil teritorial. Articolul lui Iulian Stănescu inițiază această dezbateră argumentată, capitolele următoare ale cărții revenind asupra subiectului din alte perspective, unele foarte relevante.

În capitolul 3, „Descentralizarea în România. Un proiect politic tergiversat, nefinalizat sau eșuat?”, Cristian Anghel examinează reforma administrației publice în România și implicit procesul de descentralizare, începând cu anul 1990. Fiind un experimentat funcționar public, cu experiență de peste 20 de ani în serviciul public și studii de doctorat atât în administrație publică, cât și în domeniul tehnic, autorul a putut cuantifica și impactul modificărilor legislative de natură politică și electorală asupra comunităților locale și bugetelor lor.

În continuare, Capitolul 4, Dan C. Rădulescu, cercetător științific III la ICCV, prezintă evoluția administrativ-teritorială în spațiul românesc, de-a lungul istoriei, având ca punct de plecare bibliografia relevantă în domeniu, și în mod special *Enciclopedia României* a lui Dimitrie Gusti. Anul 1864, al legii administrative, este determinant pentru marcarea epocii moderne în dezvoltarea administrativ-teritorială a României, și împărțirea ei în județe, care au fost preferate aproximativ în aceeași configurație și în zilele noastre.

Capitolul 5 inițiază o a doua temă importantă a volumului, cea a problemelor demografice, Traian Rotariu analizând pe larg modificările populaționale din România în ultimii 25 de ani. Experimentat sociolog, profesor universitar la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Traian Rotariu analizează pe larg scăderea demografică semnificativă din ultimii ani, analizând componentele intrinseci ale evoluției populației totale a României și în comparație cu tendințele din celelalte state UE. Îmbătrânirea populației, nupțialitatea redusă și divorțialitatea crescută, scăderea fertilității și a natalității, pe lângă migrația externă crescută și imigrația redusă sunt factori îngrijorători care ar trebui analizați de guvernanți și care cer un răspuns instituțional și de politici publice rapid, ținut și eficient, mai ales că în alte state UE aceste aspecte sunt de mult pe agenda publică și politică.

Doctor în sociologie, Flavius Mihalache, un alt tânăr cercetător al ICCV întregeste lucrarea cu două articole, formând Capitolele 6 și 8, ambele cu relevanță pentru impactul tranziției în România, la nivelul comunităților rurale: „Dimensiuni ale diferențierii demografice în mediul rural după 1990”, și „Localitățile rurale în contextul reformei administrative”. În prima intervenție, Capitolul 6, ca și în analiza largită pe nivel național a prof. Traian Rotariu, este prezentată tendința de scădere demografică, rata scăzută a natalității și îmbătrânirea de la nivelul populației rurale în România, toate acestea rezultând într-un dezechilibru demografic în anumite microregiuni, în vreme ce în zonele limitrofe marilor aglomerări urbane evoluția demografică este semnificativă datorită migrației interne pentru muncă și studii.

În Capitolul 8, „Localități rurale în contextul reformei administrative”, doctor în sociologie Flavius Mihalache analizează impactul reorganizării localităților asupra cadrului de viață al populației, considerând că decalajele de dezvoltare își au originea în trecutul recent în factori locali și regionali, totodată analizând măsura în care o intervenție publică pentru ameliorarea acestor discrepante ar avea rezonanțe pozitive.

Capitolul 7, „Experiențe sociale ale inegalității economice”, cercetător științific III Mihai Dumitru studiază cum în ultimul sfert de secol redistribuirea resurselor economice a fost influențată de opțiunile de politici publice ale diferitelor guvernări și cum aceste diferențieri au influențat polarizarea și ordinea socială. Articolul explică de ce România este pe cale să devină o societate de status în măsura în care politicile publice (economice, fiscale și sociale) nu prevăd măsuri care să preîntâmpine crearea de clivaje la nivel social și recrearea de clase sau grupuri favorizate social.

Capitolul 9, „Guvernanța multinivel și rolul statului în era (post) modernă” îl are ca autor pe Ionuț Anghel, doctorand la ICCV și asistent de cercetare. Analiza sa clarifică conceptual și diferențial noțiunile de guvernanță și guvernare, precum și cum guvernanța multinivel înlocuiește guvernarea clasică, ierarhică. Prin intermediul celei dintâi „responsabilitățile, sarcinile și activitățile de guvernare sunt dispersate de autoritățile centrale la nivel subnațional, către instituțiile locale, societatea civilă, actori privați”. UE a fost, din nou, promotoarea unor abordări care nu se pliau neapărat pe specificul statelor în curs de aderare sau noi membre, dar care au trebuit să preia acest tip de „template”-uri de politici de sus în jos, fără prea multe considerente asupra capacității administrative sau a expertizei specifice de la nivelele naționale.

Ultimul Capitol, 10, „Dezvoltarea regională în context european” în viziunea autorului Christopher Dina, ia în considerare noțiunea prezentată în titlu din mai multe perspective, graduale: arie, zonă, regiune, tipuri de regiuni etc. Doctor în sociologie și expert al Ministerului Afacerilor Interne, dr. Dina analizează pe mai multe paliere cum UE influențează dezvoltarea regională prin acordarea fondurilor europene nerambursabile, și cum implemetarea parcimonioasă a acestora ar putea influența pozitiv dezvoltarea locală și regională.

„România la răscruce. Opțiuni pentru viitor”, prin autorii și subiectele abordate este o carte actuală și pentru trecut, și pentru viitor. Este, de asemenea, un îndemn dinspre specialiști către specialiști, către politicieni și către guvernanți, de a acționa informat și responsabil, pe baza analizelor și nevoilor locale, de preferat cât mai curând, pentru a nu fi prea târziu.

Corina Popa

IULIAN STĂNESCU, *Puterea politică în România. De la comunism la noul capitalism (1989–2014)*, București, Editura Pro Universitaria, 2014, 358 p.

Volumul „Puterea politică în România. De la comunism la noul capitalism” se evidențiază în peisajul recent al lucrărilor dedicate sistemului politic românesc atât prin pronunțatul caracter analitic, reliefat prin modul în care autorul prezintă și discută specificațiile și implicațiile deciziilor politice, dar mai cu seamă, prin perspectiva retrospectivă, integratoare, asupra transformărilor înregistrate la nivelul sistemului politic românesc de după 1990. Lucrarea este rezultatul unui demers susținut de analiză, ce a permis revizuirii și rafinării ale cadrului explicativ privitor la geneza și evoluția puterii politice în România postsocialistă. În acest fel, după cum însuși autorul remarcă, studiul de față reprezintă produsul „unei acumulări pe o perioadă de circa 10 ani de reflexie personală, studiu și analiză” (p. 7), demonstrând o preocupare continuă și susținută asupra tematicii analizate.

Lucrarea este structurată în patru mari capitole (*Premise teoretice în studiul puterii politice, Politică și alegeri în România (1990–2014), Structura economiei și comunitatea corporativă și Cadre și partide politice*), precedate de o succintă introducere ce urmărește să familiarizeze cititorul cu tematica volumului. Primul capitol este eminentamente unul teoretic. În cadrul acestuia sunt trecute în revistă principalele concepte și abordări pe care se fundamentează analizele ulterioare. După o prezentare cuprinzătoare a principalelor familii de teorii explicative asupra puterii politice și a relevanței acestora în explicarea fenomenelor politice, autorul subliniază complementaritatea dintre acestea, considerând că „fiecare dintre cele patru grupuri de teorii – dominația de clasă, teoria elitelor, pluralismul și autonomia statului – deține un sămbure de adevăr, fără a exclude complet alte posibilități de interpretare a realității sociale” (p. 30). Astfel, autorul propune utilizarea interconectată a principalele teorii din domeniu, fără a privilegia în explicație o singură abordare, în detrimentul perspectivelor complementare.

Cel de al doilea capitol este destinat prezentării ciclurilor electorale din România perioadei 1990–2014. Acestea sunt analizate prin prisma a patru modele în studiul comportamentului electoral: